

સાધુ તરીકે સાધુ માનીને, એની વાત ચાલે છે. પહેલું તો દર્શન હોય છે. એને સમ્યગ્દર્શન (હોય). આત્મા શુદ્ધ ચૈતન્યવસ્તુ સર્વજ્ઞ ભગવાને જોઈ છે એવું આત્મતત્ત્વ, એને સમ્યગ્દર્શનમાં ભાન હોય. આત્મા શુદ્ધ ચૈતન્યનો અનુભવ હોય. એ ઉપરાંત એને આત્માનું જ્ઞાન હોય.

આજે લેખ આવ્યો છે. કોણ જાણે કેમ નાખ્યો લાગે છે. જૈન ગેઝેટમાં. આત્મજ્ઞાન એ જ જરૂર છે. કો'કે લખ્યું છે. ભાઈએ આપ્યું. 'ચંદુભાઈ'એ ખુલાસો કર્યો છે. કો'ક મુનિ છે ને? ત્યાં જાતા હોય અને પૈસા-બૈસા આપતા હોય તો એનો લેખ લીધો. જૈન ગેઝેટમાં છે. આત્મજ્ઞાનની આવશ્યકતા. અત્યારે જરૂર એની છે. આ નાખ્યો કેમ? કે ભાઈ ત્યાં જાતા હોય ન્યાં. પૈસા-બૈસા ઉઘરાવવા. પૈસા લેતા હોય તો લેખ દેવો જ પડે.

આત્મજ્ઞાન જેને હોય. જ્ઞાન આવ્યું ને? આત્મા જ્ઞાનાનંદ સચ્ચિદાનંદ શુદ્ધ સ્વરૂપ છે એવું એને જ્ઞાન હોય. સમ્યગ્દર્શન હોય અને એનું જ્ઞાન હોય. એ ઉપરાંત ચારિત્ર હોય. વીતરાગદશા, જેને અંતર ત્રણ કષાયનો નાશ થઈને પ્રગટ થઈ હોય. તપ હોય. ઇચ્છા નિરોધરૂપી ભાવ હોય. અને વિનય હોય. નરમાશ હોય. મુનિ અથવા પંચપરમેષ્ઠી પ્રત્યેનો એને બહુ ભાવ હોય.

અથવા 'ઈનર્મો જો ભલે પ્રકાર સ્થિત હૈં...' એમાં રહે અને 'સરાહને યોગ્ય હૈં...' તેને સાધુ માનીને ગુરુ તરીકે સ્વીકારીને માનવા જેવું છે. 'અથવા ભલે પ્રકાર સ્વસ્થ હૈં, લીન હૈં...' સ્વ-સ્થ. આત્મા જ્ઞાનાનંદ છે એમાં સ્થ છે-ઠરેલ છે. જુઓ! આ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનમાં વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્માના માર્ગમાં મુનિપણું કેવું હોય એની વાત ચાલે છે. 'ઔર ગણધર આચાર્ય ભી ઉનકે ગુણાનુવાદ કરતે હૈં...' ગણધરો મહામુનિઓ પૂર્વે થયા હોય એના એ ગુણગ્રામ કરતો હોય. પરંપરા સંતો જે થયા, ભગવાન અને ભગવાન પછી, એના એ પ્રશંસક હોય. સમજાય છે? 'વે વંદને યોગ્ય હૈં.'

મુમુક્ષુ :- એટલું બધું ક્યાં જોઈએ, અમે તો નગ્ન દિગંબર છે કે નહિ એટલું જોઈએ.

ઉત્તર :- ના, ના. ના પાડે છે. નગ્ન દિગંબર એટલું નહિ. એ માટે તો આ વાત લીધી છે. એય..!

'દૂસરે જો દર્શનાદિકસે બ્રષ્ટ હૈં ઔર ગુણવાનોસે મત્સરભાવ રખકર વિનયરૂપ નહીં પ્રવર્તતે...' લ્યો, શાંતિથી સમજવું. વીતરાગમાર્ગ અનાદિનો આ ભાવ હતો અને મુનિની બાહ્ય દિગંબર દશા હતી. એવા મુનિને, સંપ્રદાયમાંથી જે બ્રષ્ટ થયેલા, વસ્ત્ર-પાત્ર રાખીને મુનિપણું માનનારા, એ આનો વિનય ન કરે એ અભિમાની છે એમ કહે છે. કોનો? ધર્માત્માનો. આત્માનું

ભાવાર્થ :- જો યથાજાતરૂપકો દેખકર મત્સરભાવસે उसका विनय नहीं करते हैं तो ज्ञात होता है कि-इनके इस रूपकी श्रद्धा-रुचि नहीं है, ऐसी श्रद्धा-रुचि बिना तो मिथ्यादृष्टि ही होते हैं. यहाँ आशय ऐसा हे कि-जो श्वेताम्बरादिक हुए वे दिगम्बर रूपके प्रति मत्सरभाव रखते हैं और उसका विनय नहीं करते हैं उनका निषेध है।।२४।।

ગાથા-૨૪ ઉપર પ્રવચન

‘અબ કહતે હેં કિ-જો યથાજાતરૂપકો દેખકર મત્સરભાવસે વન્દના નહીં કરતે હેં વે મિથ્યાદૃષ્ટિ હી હૈ :-’

सहजोत्पन्न रूपं दृष्ट्वा यः मन्यते न मत्सरी।

सः संयमप्रतिपन्नः मिथ्यादृष्टिः भवति एषः।।२४।।

અહીં તો આચાર્ય મહારાજ-‘કુંદકુંદાચાર્યદેવ’ અનાદિ વીતરાગ માર્ગ અને કેવળીનું કહેલું સ્વરૂપ, એવું જે આત્મદર્શન, આત્મજ્ઞાન, આત્મચારિત્ર તે સહિતની દશા જૈનમાર્ગમાં, વીતરાગમાર્ગમાં, કેવળીના પંથમાં શરીરની દશા દિગંબર હતી. એ સિવાય આ ભ્રષ્ટ થયા પછી બીજા પંથ નીકળ્યા છે. સેઠી!

કહે છે, માતાએ જન્મ્યો એવો દેહ અને અંતરમાં રાગરહિત અનુભવની દશા, એવા મુનિને દેખી ન માને. એને ન જાણે, એને બહુમાન ન આવે ‘ઉસકા વિનય સત્કાર પ્રીતિ નહીં કરતે હેં...’ ‘મળ્ળાળ ણ’ એમાંથી બધું કાઢ્યું. સમજાણું? વિનય, સત્કાર ન કરે. એ ‘મત્સર ભાવ કરતે હેં વે સંયમપ્રતિપન્ન હેં, દીક્ષા ગ્રહણ કી હૈ ફિર ભી પ્રત્યક્ષ મિથ્યાદૃષ્ટિ હેં.’ કઠણ વાત. સમજાણું કાંઈ?

ભાવાર્થ :- ‘જો યથાજાતરૂપકો દેખકર...’ મહા દિગંબર સંત, આત્માના જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રવાળા. એકલા નગ્ન નહિ. એવા નગ્ન તો અનંતવાર થયા. જેની દશા પણ અંતર છઠ્ઠા ગુણસ્થાનને યોગ્ય એવી વીતરાગતા પ્રગટી છે અને બાહ્યમાં તદ્દન દિગંબર (દેહ). એવા જીવને દેખી મત્સરભાવથી વિનય ન કરે. બીજા અભિમાનીઓ (એમ માને કે) અમે પણ સાધુ છીએ, અમે મહાવ્રતધારી છીએ, અમે પણ દીક્ષા લીધી છે. એમ માની અને આવા સાચા સંતને વિનય અને આદર ન કરે તો પ્રત્યક્ષ મિથ્યાદૃષ્ટિ છે. સંયમપ્રતિપન્ન હોય. ઇન્દ્રિયદમન અને બાહ્ય પાળતા હોય છતાં પ્રત્યક્ષ મિથ્યાદૃષ્ટિ છે. આમાં કોઈ સંપ્રદાયની અપેક્ષાએ વાત નથી, વસ્તુનું સ્વરૂપ જ આવું છે. વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ કહેલું આવું તત્ત્વ અનાદિ છે.

‘જો યથાજાતરૂપકો દેખકર મત્સરભાવસે उसका विनय नहीं करते हैं तो ज्ञात होता है कि- इनके इस रूपकी श्रद्धा-रुचि नहीं है, ऐसी श्रद्धा-रुचि बिना तो मिथ्यादृष्टि ही होते हैं. यहाँ आशय ऐसा है कि-जो श्वेताम्बरादिक हुए वे दिगम्बर रूपके प्रति मत्सरभाव रखते हैं...’ ભગવાન પછી છસ્સો વર્ષે સનાતન વીતરાગમાર્ગનું જૈનદર્શન, એમાંથી શ્વેતાંબર નીકળ્યા.

શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ થઈને વસ્ત્ર રાખીને મુનિપણું માનવા લાગ્યા. એની અપેક્ષાએ વાત (લીધી) છે અહીં.

મુમુક્ષુ :- પંડિતે બહુ ચોખ્ખું કર્યું.

ઉત્તર :- પંડિતે ચોખ્ખું કર્યું, પાઠમાં પણ ઈ છે ને. ‘સંજમપડિવળ્લો મિચ્છાઙ્ગી મળ્લો ણ મચ્છરિઓ’ એનો અર્થ જ થયો ને. આહાહા...! જેને છઠ્ઠી-સાતમી ભૂમિકામાં આનંદની દશા પ્રગટી છે તે મુનિને તો નગ્નદશા હોય, એને વસ્ત્ર-પાત્ર હોઈ શકે નહિ. વસ્ત્ર-પાત્ર હોય અને અંદર મુનિપણું પ્રગટે એમ કદી બની શકે નહિ. અને વસ્ત્ર-પાત્ર ન હોય ને નગ્નપણું હોય તો મુનિપણું પ્રગટે એમ પણ નથી. સમજાણું કાંઈ? બહુ વાત (ઝીણી).

ભગવાનઆત્મા.. આમ સમ્યગ્દર્શનમાં-શ્રદ્ધામાં જ પહેલું ઈ આવ્યું હોય કે મુનિ હોય એ વીતરાગી હોય, એને દિગંબર દશા હોય, એને અઠ્યાવીસ મૂળગુણના, મહાવ્રતાદિના વિકલ્પ હોય એવું તો સમ્યગ્દર્શન થતાં જ ભાનમાં આવી જાય છે. ગુરુનું પદ આવું ચારિત્રનું હોય એને આવી ગયું હોય. સમજાણું કાંઈ? જેને એની ખબર નથી અને એવા સંતોને દેખીને મત્સર રાખે. કારણ કે એ તો જાણે અમારા સાધુ નથી, એમ કરીને શ્વેતાંબર આદિ સાધુ એનો આદર ન કરે, વિનય ન કરે તો એ પ્રત્યક્ષ મિથ્યાદષ્ટિ, અજ્ઞાની છે, એ જૈન છે નહિ.

મુમુક્ષુ :- કેમ વંદન કરી શકે? ગૃહિત મિથ્યાદષ્ટિ થઈ જાય.

ઉત્તર :- ... પહેલું તો એમને એમ ચાલતું હતું ને? પહેલા તો એના સાધુ હતા એ પણ દિગંબર મંદિરે જતા. પહેલા ક્યાં જુદા પડ્યા હતા. પછી પચીસ-પચાસ, સો વર્ષ લાંબા થયા પછી મંદિર જુદાં બનાવ્યા. માર્ગ તો આવો છે. આ કાંઈ કોઈની પક્ષપાતની વાત નથી. સમજાણું કાંઈ? અનાદિ સર્વજ્ઞ વીતરાગ કેવળજ્ઞાની પરમેશ્વરનો માર્ગ ચાલ્યો આવતો હતો એ ભગવાન પછી છરસો વર્ષ સુધી તો માર્ગ રહ્યો. પછી બાર વર્ષના દુકાળ પડ્યા. એ તો લેખ આમાં નહિ પણ બારોટમાં આવે છે. બારોટ સમજ્યા? શું કહે છે? ભાટચારણ નહિ, બારોટ જુદી જાત છે. શું કહેવાય? ભાઈ! બ્રહ્મભટ્ટ કહેવાય. વાણિયાને શેઠ કહેવાય, લોહાણાને ઠક્કર કહેવાય એમ એને બ્રહ્મભટ્ટ કહેવાય. હમણા એક આવ્યા હતા ને? બ્રહ્મભટ્ટ-બારોટ. કાકુભાઈ. એને અહીં પ્રેમ છે. એ તો બિચારા કહે, આ દેવી-દેવલાના લાકડા ક્યાંથી ગરી ગયા? જૈન થઈને દેવી-દેવલાને માનવા એ તો મિથ્યાત્વ છે. મેં કીધું, મિથ્યાત્વ જ છે પણ ભાન વિના લોકોને કંઈ ખબર નથી. સમજાણું કાંઈ? એને શ્રદ્ધામાં પાકું રાખવું પડશે, એમ કહે છે. જેને સાચી શ્રદ્ધા કરવી છે એણે તો આવા દિગંબર મુનિ અંતર ધ્યાની, જ્ઞાની, આનંદમાં રમનારા અને એને દિગંબર દશા જ હોય. એવા મુનિને જૈનદર્શનમાં સાધુ તરીકે સ્વીકાર્યા છે. એથી વિરુદ્ધ માને તો તે બધા મિથ્યાદષ્ટિ છે. પંડિતજી! અહીં કંઈ ગુપ્ત રાખવાની વાત નથી. આચાર્યે, ‘કુંદકુંદાચાર્યે’ ખુલ્લું કર્યું.

‘યહાં આશય ઐસા હૈ કિ-જો શ્વેતામ્બરાદિક...’ શ્વેતાંબર દેરાવાસી કે આ સ્થાનકવાસી કે આ તેરાપંથી એ ત્રણેય જૈનદર્શનમાંથી ભ્રષ્ટ થઈને નીકળેલા છે. કોઈ વ્યક્તિ પ્રત્યે પેલું નથી,

માર્ગ આવો છે. આ તો 'કુંદકુંદાચાર્ય' તો જે સ્પષ્ટ વાત હતી એ મૂકી છે. શ્રદ્ધા કરો, સાચી શ્રદ્ધા તો કરો કહે છે. ચારિત્ર ન લઈ શકાય અને એ પ્રમાણે ન હોય તો ભલે પણ શ્રદ્ધા તો બરાબર કરો કે ગુરુ ચારિત્રવંત તો આવા હોય. સમજાણું કાંઈ? અહીં તો ઠેકાણા નહિ કંઈ બહારના અને પાંચ મહાવ્રતના વિકલ્પને ચારિત્ર માને. છે અચારિત્ર, પંચમહાવ્રત તો રાગ છે. અચારિત્રને ચારિત્ર માને, આસ્રવને સંવર માને. (મહાવ્રતનો રાગ) તો આસ્રવ છે. સમજાય છે કાંઈ? અને સાચો પંથ જે આ વીતરાગનો પંથ છે એની નિંદા કરે તો આચાર્ય કહે છે કે એ પ્રગટ મિથ્યાદષ્ટિ છે. કહો, સમજાણું આમાં ? આમાં કંઈ સંપ્રદાયની વાત નથી, હોં! વસ્તુનું સ્વરૂપ આવું છે. શું થાય બીજું? 'દ્વિગંબરરૂપકે પ્રતિ મત્સરભાવ રખતે હૈં...' જુઓને! લખ્યું છે ને? 'જયચંદ્ર' પંડિત છે. 'જયપુર'ના. એ.. સેઠી! તમારા ગામના. 'જયચંદ્ર' પંડિત થઈ ગયા છે ને? 'જયપુર'ના. બહુત અચ્છા લિખા હૈ. સમજ મેં આયા?

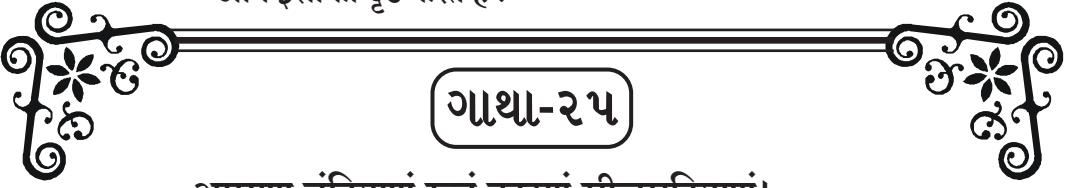
વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ તીર્થંકરદેવ, જેને એક સમયમાં ત્રણકાળ ત્રણલોકનું જ્ઞાન હતું, સો-સો ઇન્દ્રો જેને પૂજતા એ ભગવાનની આ વાણી છે. 'સીમંધર' ભગવાન મહાવિદેહમાં બિરાજે છે એની પાસે સંવત ૪૮માં 'કુંદકુંદાચાર્ય' ગયા હતા. નગ્ન દ્વિગંબર. આઠ દિ' રહીને આ બધા શાસ્ત્રો રચ્યા છે. માર્ગ આવો છે, ભાઈ! બીજી ગડબડ કરી હોય એ માર્ગ છે નહિ. આહાહા...! કામ આકરું ભારે. સંપ્રદાયની શ્રદ્ધા બેઠી હોય એ કહે, અમારા સ્થાનકવાસીના સિદ્ધાંત સાચા છે, પેલા દેરાવાસી કહે, અમારા સિદ્ધાંત સાચા, તેરાપંથી કહે, અમારી માન્યતા સાચી. શ્વેતાંબર જૈન પરંપરા ભગવાન સાથે મેળવે, સ્થાનકવાસી ભગવાન સાથે મેળવે. તેરાપંથી પણ મેળવે કે અમારો મહાવીર પહેલો આવો હતો. અરે...! ભાઈ! આ તો પરમેશ્વરનું કથન અને વીતરાગનું સ્વરૂપ એવું છે.

જેની દશા સમ્યગ્દર્શન થાય ત્યારે તેને સાચા દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રની શ્રદ્ધા યથાર્થ હોય છે. વિપરીત હોતી નથી. અને સાધુ થાય ત્યારે તો એની વીતરાગ દશા અંદરમાં પ્રગટી હોય છે. ક્ષણે અને પળે આનંદમાં ઝુલતા શુદ્ધઉપયોગમાં આવીને શુભમાં આવે. છઠ્ઠે આવે એટલે જરી દયાનો, સાંભળવાનો વિકલ્પ, રાગ ઊઠે. એ વિકલ્પ છૂટીને સાતમી દશા શુદ્ધઉપયોગમાં રમે. એક અંતર્મુહૂર્તમાં હજારો વાર જેને શુદ્ધઉપયોગની રમતું હોય છે. જેને અંદર નિંદ્રા પોણી સેકંડની હોય છે. એની અંતર દશા અને બાહ્ય નગ્ન દશાને સાધુપદ કહે છે. સમજાણું કાંઈ? આવો કોઈ પક્ષનો માર્ગ છે નહિ. વસ્તુનો સ્વભાવ આવો છે. કહો, 'અમુલખભાઈ'! એમ જ છે. એની તો વીસ-પચીસ વર્ષ પહેલા, હોં! પણ બોલે આમ સમજાણું કાંઈ?

'વે દ્વિગંબરરૂપકે પ્રતિ મત્સરભાવ રખતે હૈં...' દ્વિગંબરના મુનિઓ અને દ્વિગંબરના સમકિતી શ્રાવક, ધર્મીને એ માનતા નથી, એનો આદર કરતા નથી અને દ્વેષ કરે છે. સમજાણું કાંઈ? એ પ્રત્યક્ષ મિથ્યાદષ્ટિ છે, એમ કહે છે. 'ઉસકા વિનય નહીં કરતે હૈં ઉનકા નિષેધ હૈ.' લ્યો. એનો વિનય કરતા નથી એ લોકો એને નિષેધ કરે છે. ભાઈ! તને માર્ગની ખબર નથી. માર્ગથી ભ્રષ્ટ થઈને નીકળ્યા. દુકાળ પડ્યા ત્યારે વસ્ત્રનો થોડો કટકો રાખીને એમાંથી આખો શ્વેતાંબર

પંથ નીકળ્યો છે. સ્થાનકવાસી એમાંથી હમણાં પાંચસો વર્ષ પહેલા નીકળ્યા. તેરાપંથી બસ્સો વર્ષ પહેલા નીકળ્યા. વસ્તુનું આવું સ્વરૂપ છે. કહો, સમજાણું કાંઈ? સંપ્રદાયવાળાને એમ લાગે કે આ તો તમારું સાચું, સાચું નહિ, આ તો વસ્તુનું સ્વરૂપ આવું છે. અમારી-તમારી અહીં વાત જ ક્યાં છે? બાપા! આહાહા...! જેને હજી ખબર જ નથી. 'અષ્ટપાહુડ' ત્યાં 'ઉમરાળા' છે કે નહિ? કોઈક પાસે હશે. છે? હશે. 'અષ્ટપાહુડ' 'કુંદકુંદાર્યા'નું છે. ત્યાં હશે ખરું, પુસ્તક તો હશે.

આગે ઇસીકો દૃઢ કરતે હૈં :-

ગાથા-૨૫

અમરાણ વંદિયાણં રૂવં દટ્ટૂણં સીલસહિયાણં।

જે ગારવં કરંતિ ય સમ્મત્તવિવજ્જિયા હોંતિ।।૨૫।।

અમરૈઃ વંદિતાનાં રૂપં દૃષ્ટવા શીલસાહિતાનામ્।

યે ગૌરવં કુર્વન્તિ ચ સમ્યક્ત્વવિવર્જિતાઃ ભવંતિ।।૨૫।।

જે અમરવંદિત શીલયુત મુનિઓતણું રૂપ જોઈને,
મિથ્યાભિમાન કરે અરે! તે જીવ દષ્ટિવિહીન છે. ૨૫.

અર્થ :- દેવોંસે વંદને યોગ્ય શીલ સહિત જિનેશ્વરદેવકે યથાજાતરૂપકો દેખકર જો ગૌરવ કરતે હૈં, વિનયાદિક નહીં કરતે હૈં વે સમ્યક્ત્વસે રહિત હૈં।

ભાવાર્થ :- જિસ યથાજાતરૂપકો દેખકર અણિમાદિક ઋદ્ધિયોંકે ધારક દેવ ભી ચરણોંમેં ગિરતે હૈં ઉસકો દેખકર મત્સરભાવસે નમસ્કાર નહીં કરતે હૈં ઉનકે સમ્યક્ત્વ કૈસા ? વે સમ્યક્ત્વસે રહિત હી હૈં।।૨૫।।

ગાથા-૨૫ ઉપર પ્રવચન

'આગે ઇસીકો દૃઢ કરતે હૈં :-' ભગવાન 'કુંદકુંદાર્યા' સમ્યગ્દષ્ટિ જીવને આવા મુનિની શ્રદ્ધા હોય છે અને એવા મુનિને જે ન માને, અનાદર કરે એ મિથ્યાદષ્ટિ છે, એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ? આમ બોલે, કુસાધુને સાધુ માને તો મિથ્યાત્વ, સાધુને કુસાધુ માને (તો મિથ્યાત્વ), આવે છે કે નહિ? 'માણેકલાલભાઈ'! આવે છે?

મુમુક્ષુ :- પચીસ પ્રકારના..

ઉત્તર :- હા. પચીસ પ્રકારના મિથ્યાત્વમાં. માર્ગને કુમાર્ગ માને તો મિથ્યાત્વ, કુમાર્ગને માર્ગ તો મિથ્યાત્વ બોલે પણ એમાં એકેય વાત સાચી ન હોય. અર્થની ખબર ન મળે. હું તો

એનો અર્થ ત્યાં પહેલા ઈ કરતો, પાંચમા ... આવે છે ને? ... બે દિ'ની હોય છે ને? શું કહેવાય? બે દિ' ન વંચાય એવું હોય ને? ચૌદસ અને પાખી. અસજજાયના દિવસ હોય. અસજજાય સમજ્યા ને? ત્યારે ન વંચાય. ચૌદસ અને પાખી. અષાઠ સુદ ચૌદસ અને પાખી. ત્યારે આ પાંચમા શ્રમણસૂત્રનો જ વ્યાખ્યાનમાં અર્થ કરતા. કારણ કે મને કંઈક ... મેં કીધું, આ શું કહે છે? મિથ્યાત્વને છોડ્યું છે અને સમકિત અંગીકાર કર્યું છે. સમકિત એટલે શું? પડિકમણામાં આવે છે કે નહિ? કેટલી વાર ઘડિયા બોલ્યા હશે સાંજ-સવાર? ... હરામ કંઈ એના અર્થનું ભાન હોય તો. સાંજ-સવાર ઘડિયો હાંકે જાય. આહાહા...! બાપુ! આ તો વીતરાગ માર્ગ છે. સર્વજ્ઞ પરમેશ્વરે કહેલો, જોયેલો, જાણેલો અને અનુભવીને કહ્યું છે. આહા...! આમાં કાંઈપણ ફેરફાર માને તો એ શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ છે. જૈન નથી, મિથ્યાદષ્ટિ છે એમ અહીં તો 'કુંદકુંદાર્યા' ફરમાવે છે. સમજાણું કાંઈ? 'દેવીચંદ્રજી'! દુનિયા સાથે અતડાઈ તો લાગે પણ માર્ગ એવો છે ત્યાં શું થાય?

અમરાણ વંદિયાણં રૂવં દટ્ટૂણં સીલસહિયાણં।

જે ગારવં કરંતિ ય સમ્મત્તવિવજ્જિયા હોંતિ।।૨૫।।

અર્થ :- 'દેવોંસે વંદને યોગ્ય શીલ સહિત...' જેના અંતરમાં વીતરાગસ્વભાવ જેને પ્રગટ્યો છે, એમ કહે છે. શીલ એટલે (ઇ). ચારિત્ર શીલ. શીલપાહુડ આગળ આવશે. જેને વીતરાગી દશા અંદર અનુભવમાં પ્રગટી છે. વસ્તુ ભગવાનઆત્મા વીતરાગની મૂર્તિ જ છે આત્મા તો. એનો આશ્રય લઈ વીતરાગનો શીલ સ્વભાવ, અકષાય આનંદકંદ જેની દશા પ્રગટી છે, એવા મુનિ 'દેવોંસે વંદને યોગ્ય...' હૈ. દેવને પણ વંદવાલાયક છે. 'જો જિનેશ્વરદેવકે યથાજાતરૂપકો દેખકર...' ઓહો...! એવા વીતરાગભાવી અને બાહ્ય દિગંબર દશાને દેખીને વિનયાદિ ન કરે. એનો વિનય ન કરે, આદર ન કરે, બહુમાન ન આપે તે સમકિત કરી વર્જિત છે. 'વે સમ્યક્ત્વસે રહિત હૈં.' એ સમકિતથી રહિત મિથ્યાદષ્ટિ છે. કહો, સમજાણું આમાં?

આ તો ઘણા વર્ષે આ વંચાય છે. (સંવત) ૨૦૧૭માં વંચાણું હતું. માર્ગ તો આ છે. ચાર વાર વંચાણું. પહેલા (સંવત) ૨૦૦૨ની સાલમાં વંચાણું. પછી ૨૦૧૧માં પછી ૨૦૧૭માં અને આ ૨૦૨૬માં. 'જાદવજીભાઈ'! પહેલા જો સાંભળે તો ભડકી જાય પણ હવે તો ઘણા સાંભળનારા (છે). કાંધે પડી છે વાત. આખો સંપ્રદાય ફરીને ફેરવ્યું તો કાંઈ કારણ હશે કે નહિ? સંપ્રદાયમાં તો લોકો બહુ માનતા. સમજાણું? માર્ગ આ નથી, કીધું. ભાઈ! વીતરાગનું આ સાધુપણું નહિ, વીતરાગનો વેશ નહિ, એ વીતરાગના શાસ્ત્ર કહ્યા એ આ શાસ્ત્ર નહિ. શ્વેતાંબરે શાસ્ત્ર કર્યા એ નવા રચ્યા છે, કલ્પિત રચ્યા છે બધા. આકરી વાત છે, ભાઈ! સમજાણું કાંઈ?

મુમુક્ષુ :- 'કુંદકુંદાર્યા' ...

ઉત્તર :- સો વર્ષ પહેલા નીકળી ગયેલા.

મુમુક્ષુ :-

ઉત્તર :- પછી. પહેલેથી નીકળ્યા એ ભ્રષ્ટ થઈને નીકળ્યા ને? 'કુંદકુંદાર્ય' થયા પહેલા સો વર્ષ પહેલા માર્ગ નીકળી ગયેલો.

મુમુક્ષુ :- વધારે ...

ઉત્તર :- ઈ પછી વળી વિશેષ (થયું). પહેલેથી આવું તો છે. સાધુપણું વસ્ત્રસહિત મનાવ્યું, શાસ્ત્રો કલ્પિત બનાવ્યા, મલ્લિનાથને તીર્થકરને સ્ત્રી મનાવી, ભગવાનને રોગ ઠરાવ્યો, ભગવાનને આહાર ઠરાવ્યો. એ બધું જૈનદર્શનથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે. સમજાણું કાંઈ? એ.. 'ધનજીભાઈ'! આવો માર્ગ છે. હવે તો અહીં સવા પાત્રીસ વર્ષ થઈ ગયા જંગલમાં. હવે તો ઘણા સાંભળનારા (થયા છે). 'સુજાનમલજી'!

મુમુક્ષુ :-

ઉત્તર :- એ તો ખબર છે. એ તો બધું દેરાવાસી માનનારા. એમાં કાંઈ ઠેકાણું નથી. 'મનસુખભાઈ' ભાઈને મળ્યા હતા ને? કીધું હતું ને.

મુમુક્ષુ :- મેં તો ખાસ પૂછ્યું હતું.

ઉત્તર :- પૂછ્યું હતું. મને ખબર છે, કહ્યું હતું. ભાઈ પણ શ્વેતાંબરને માનતા હતા. કહ્યું હતું, મને યાદ છે. ભાઈ પણ શ્વેતાંબરને માનતા હતા. 'મનસુખભાઈ'. 'મનસુખભાઈ'એ દીક્ષા લીધી હતી, એની છોડીએ દીક્ષા લીધી. અમે હતા ત્યારે દીક્ષા લીધી. બે છોડ્યું હતી. (સંવત) ૨૦૦૦ની સાલમાં. એક મરી ગઈ. બાપુ! માર્ગ તો બીજો છે, ભાઈ!

સાધુપણું ન લઈ શકે એનો દોષ નથી, પણ સાધુપણું નથી અને વસ્ત્રસહિત સાધુપણું ભ્રષ્ટ થઈને માનવું એ મોટું મિથ્યાત્વનું પોષણ છે. 'દેવીચંદ્રજી'! માર્ગ તો આવો છે, ભાઈ! શાંતિથી, મધ્યસ્થતાથી ભગવાને કહેલું 'કુંદકુંદાર્ય' સ્પષ્ટ કરીને સભા વચ્ચે વાત કરે છે. રાગ-દ્વેષ વિના. ભાઈ! માર્ગ તો આવો છે, હોં! એવા સંતો દિગંબર મુનિઓ આત્મધ્યાની, જ્ઞાની, જેને આનંદના ઉભરા અંદરથી આવે છે. એવા, હોં! એકલા નગ્ન ફરે એને કાંઈ છે નહિ. એ તો દ્રવ્યલિંગ પણ નથી. સમજાણું કાંઈ? સાધુ નગ્ન થાય અને એને માટે આહાર કરીને લ્યે, ચોકા કરીને (દે) એ તો દ્રવ્યલિંગ પણ નથી અને ભાવલિંગ પણ નથી. કોઈ કહે, નગ્નમુનિ છે. નગ્ન તો અનંતવાર થયા, ઢોરની જેમ, એમાં શું થયું?

અંતર રાગના વિકલ્પથી ભિન્ન અખંડાનંદ પ્રભુ શુદ્ધ ચૈતન્ય છે એનો અનુભવ ને સમ્યગ્દર્શન હોય, એ ઉપરાંત પછી સ્વરૂપની સ્થિરતાનું પ્રચુર સ્વસંવેદન હોય એને નગ્ન દશા હોય એને અહીં મુનિપણું કહેવામાં આવે છે. માર્ગ તો આવો છે, ભાઈ! કોઈ વ્યક્તિને, સંપ્રદાયને દુઃખ થાય એ વાત નથી અને સત્ય વાત એવી કઈ હોય કે જે બધાને ઠીક લાગે? બધાને ચેન પડે એવી વાત કેવી હોય? માર્ગ તો આ છે. એની એણે ઓળખાણ અને શ્રદ્ધા કરવી પડશે.

ભાવાર્થ :- 'જિસ યથાજાતરૂપકો દેખકર અણિમાદિક ઋદ્ધિયોંકે દેવ ભી ચરણોંમે ગિરતે

હૈં..’ મોટા દેવો આવીને.. આહાહા..! જેને આનંદનો સાગર અંદર ઉછળ્યો છે. ચૈતન્યપ્રભુ અતીન્દ્રિય આનંદનો સાગર જેની દશામાં સ્થિરતામાં ઉછળ્યો છે, એને વસ્ત્ર-પાત્ર લેવાના વિકલ્પનો યોગ જ નથી, એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ? એને માટે બનેલો આહાર, પાણીનું એક બિંદુ પણ લેવાનો એને વિકલ્પ ન હોય. એની વાત ચાલે છે. સમજાણું કાંઈ? જેને અણિમા આદિ નાનું રૂપ ધારણ કરવું હોય તો કરે, મોટું રૂપ ધારણ કરવું હોય તો કરો. દેવ.. દેવ. અણિમાદિ એટલે દેવ. એવા પણ જેને પગે પડે.

‘ઉસકો દેખકર મત્સરભાવસે નમસ્કાર નહીં કરતે હૈં..’ ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ આ વાત તો ફક્ત સંપ્રદાયને માટે કરી છે, સત્યને પ્રસિદ્ધ કરવા, ભગવાનનો માર્ગ આવો છે એને જણાવવા. સમજાય છે કાંઈ? ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ હતા. મહા ભાવલિંગી સંત પરમેશ્વર પાસે ગયા હતા. એને પણ સાધુઓને તકરાર થઈ હતી. વાંધા ઉઠ્યા હતા ને? અહીં ગિરનાર... ગિરનાર. સરસ્વતી બોલે છે. આ પત્થરની સરસ્વતી બોલે. સરસ્વતી બોલી કે આ જ દિગંબર ધર્મ છે. પહેલો અનાદિનો આ છે. એનો અર્થ પછી પેલાએ બીજો કર્યો કે આ જ એટલે કે નવા છે, અમે જૂના છીએ. આહાહા..! અરે...! દુનિયા તે કાંઈ.. છતાં કર્યું પહેલું દિગંબરનું. અંબિકા બોલી. પત્થરની દેવીમાંથી. પુણ્યશાળી એટલા હતા કે પત્થર બોલે? એ બોલે ઇ સાચું. અવાજ એમાંથી નીકળ્યો, આ જ દિગંબર અનાદિનો છે. શ્વેતાંબર પછી નીકળ્યા. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ?

આ સ્થાનકવાસી તો હજી હમણાં પાંચસો વર્ષ થયા. શ્વેતાંબરમાંથી નીકળ્યા છે. શ્વેતાંબર ૪૫ માને, આ ૩૨ માને. અને આ તુલસી તો હમણાં નીકળ્યા. એ તો વળી શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ વધારે થઈને નીકળ્યા. એક એક એક એક શ્રદ્ધાભ્રષ્ટ થઈને નીકળેલા પંથ છે. શ્વેતાંબર શ્રદ્ધાભ્રષ્ટથી નીકળ્યા, એમાંથી સ્થાનકવાસી વધારે ભ્રષ્ટ થઈને નીકળ્યા, એમાંથી તેરાપંથી વધારે ભ્રષ્ટ થઈને નીકળેલા છે. માર્ગ આ છે. સ્થાનકવાસી તેરાપંથી, હોં! દિગંબરના તેરાપંથી તો સાચા પંથી (છે). કહો, આવો માર્ગ છે. એ.. ‘રતિભાઈ’! આ ઘણા બધા તો સ્થાનકવાસી છે. એ.. ‘કેશુભાઈ’! ઇ સ્થાનકવાસી છે. દેરાવાસી કો’ક કો’ક છે. આ ‘મોહનભાઈ’ દેરાવાસી છે. પક્ષનો વ્યામોહ અને ઘણા વર્ષના માનેલા પચીસ-પચાસ વર્ષના સંસ્કાર હોય એ આ સાંભળે તો એને એમ થાય.. અરરર...! એનું જ સાચું? પણ એનું સાચું એટલે સ્વરૂપ એવું છે. વીતરાગના માર્ગમાં મુનિનો સ્વભાવ જ આવો હોય. જેને ત્રણ કષાયનો નાશ થઈને મુનિપણું પ્રગટ્યું છે એની દશા દિગંબર જ હોય. એને વસ્ત્ર-પાત્ર ને કટકા એવા એને હોય નહિ. એવો અનાદિનો જૈન વીતરાગમાર્ગમાં ચાલતો પંથ છે. સમજાણું કાંઈ?

કહે છે કે ‘મત્સરભાવસે નમસ્કાર નહીં કરતે હૈં..’ એવા મુનિ મહા ધર્માત્મા. ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ વખતે પણ સામે એને નહોતા માનતા. આ ‘અમૃતચંદ્રાચાર્ય’ થયા, લ્યોને. ૮૦૦ વર્ષ પહેલા. ઓ..હો..હો...! તીર્થંકર જેવું કામ ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ કર્યું. ‘અમૃતચંદ્રાચાર્ય’ મુનિ દિગંબર વનવાસી, (એમણે) ગણધર જેવું કામ કર્યું. પણ સામા આદર નહોતા કરતા, વિરોધ

કરતા હતા. એ વખતે. 'કુંદકુંદાર્યાર્ય'નો, 'અમૃતચંદ્રાર્યાર્ય'નો (વિરોધ કરતા હતા). આહાહા...! જેણે અમૃત રેડ્યા છે. સંત મુનિ દ્વિગંબર મુનિ મહા પરમાત્માની આરાધના કરીને અલ્પકાળમાં પરમાત્મા થવાના. થવાના, કોલકરારથી એકાદ બે ભવે કેવળજ્ઞાન લેવાના. સમજાણું કાંઈ? એવા ભરતક્ષેત્રમાં વિચરતા હતા. ઓળખ્યા નહિ, માન્યા નહિ પણ અવિનય અને અનાદર કર્યા છે. સમજાણું કાંઈ?

મુમુક્ષુ :- પોતાના આત્માનો અનાદર કર્યો.

ઉત્તર :- એનો જ કર્યો પણ બહારથી તો (આમનો અનાદર કર્યો). એની દૃષ્ટિમાં જ બેઠું નહિ કે આ વસ્તુ શું છે? આ વસ્ત્ર લઈને બેઠા ને મુનિપણું સાતમું ગુણસ્થાન તો આવતું નથી. શુદ્ધઉપયોગની અપ્રમત્ત દશા આવવી જોઈએ એ તો આવતી નથી. તો શેનો સાધુ તું? એટલોય ખ્યાલ ન આવ્યો. કારણ કે મુનિ હોય એને તો ક્ષણમાં અપ્રમત્ત શુદ્ધઉપયોગ આવે. સાચા મુનિની વાત છે, હોં! એકલા નગ્નની નહિ. શુદ્ધઉપયોગ આમ જ્ઞાતા, જ્ઞેય ને જ્ઞાન બધું ભૂલી જાય. વળી એની ટીકા કરી છે. આ જૈન ગેઝેટમાં. આ લોકોએ શુદ્ધઉપયોગને સહેલો બનાવ્યો. ચોથા-પાંચમાવાળાને શુદ્ધઉપયોગ હોય. શુક્લધ્યાન. શુદ્ધઉપયોગ એટલે શુક્લધ્યાન. એણે લખ્યું છે. અને શુભઉપયોગ હોય તો ધર્મધ્યાન. મુનિ હોય એને, એમ એ લોકો માને છે. મુનિ ન હોય પણ શુદ્ધઉપયોગી શુક્લધ્યાની અત્યારે ચોથે ગુણસ્થાને હોય. અરે...! માળા ગજબ કરે છે ને! જૈન ગેઝેટમાં એ લેખ છે. આત્મજ્ઞાનનો લખ્યો ભેગો આ એક લેખ છે. શુદ્ધઉપયોગ એટલે શુક્લધ્યાન અને શુભઉપયોગ એટલે ધર્મધ્યાન. અરે...! ભાઈ! શુભરાગ છે ઈ ધર્મધ્યાન પણ નથી અને શુદ્ધઉપયોગ તે શુક્લધ્યાન હોય તો જ હોય એમ પણ નથી. આહાહા...! સાતમા સુધી ધર્મધ્યાન છે. ચોથા ગુણસ્થાનવાળાને શુદ્ધઉપયોગ થાય તો શુક્લધ્યાન તો નથી.

મુમુક્ષુ :- 'કુંદકુંદાર્યાર્ય'ને નહોતો?

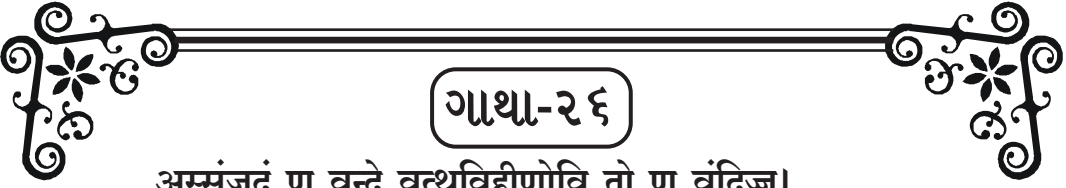
ઉત્તર :- હતો ને, એકલો શુદ્ધઉપયોગ જ હતો. માર્ગ બહુ જુદી જાત. અહીં તો 'કુંદકુંદાર્યાર્ય'ને જે બહારનો અનુભવ થયો હતો એ વાત મૂકી છે. આવો માર્ગ પરમેશ્વરનો (છે). અમે સાચા મુનિ છીએ અને દુનિયાને માર્ગની સાચી વાત કરીએ છીએ. યથાનુભૂત માર્ગ, આવે છે કે નહિ? ચરણાનુયોગમાં આવે છે. અમે યથાનુભૂત માર્ગના આ પ્રણેતા રહ્યા, 'કુંદકુંદાર્યાર્ય' કહે છે. વીતરાગે કહેલું સાધુપદ એવું હોય અને એમાં વિકલ્પ કઈ જાતના હોય, દશા બહારની કેવી (હોય) એના અનુભૂત આ રહ્યા. એવાઓને માન્ય નહોતું. એ માટે સ્પષ્ટ કરવા માટે સાધુપદની જૈનદર્શનમાં કેવી ઉત્કૃષ્ટ દશા હોય છે, બહાર સંયોગોનો અભાવ કેટલો હોય છે, એના વર્ણન માટે વાત કરે છે. સમજાણું કાંઈ?

'મત્સરભાવસે નમસ્કાર ભી નહીં કરતે હૈં ઉનકે સમ્યક્ત્વ કેસા?' મહા પરમેશ્વર જેવા મુનિઓ હતા. 'કુંદકુંદાર્યાર્ય', 'અમૃતચંદ્રાર્યાર્ય', 'પૂજ્યપાદસ્વામી', 'ભૂતબલી' એ વખતે તો શ્વેતાંબર નહોતા. ગીરનારમાં 'ધરસેનાર્યાર્ય' નગ્ન દ્વિગંબર મહામુનિ છેલ્લી સ્થિતિમાં બે

મુનિઓને બોલાવ્યા હતા. 'પુષ્પદંત', 'ભૂતબલી'. જેણે આ 'ષ્ટખંડાગમ' બનાવ્યા. વીતરાગી મુનિ હતા એવો 'ધવલ'માં પાઠ છે. મોહ ને રાગ-દ્વેષ રહિત એવા મુનિઓને આપ્યા અને એને વંચાવ્યા. મોઢે કર્યા. પૂરું થયું તો દેવોએ-વ્યંતર દેવોએ, ત્યાં આસપાસમાં ગીરનારમાં રહેતા હોય ને તે વખતે, આ તો બે હજાર વર્ષ પહેલાની વાત છે. દેવોએ એનો મહોત્સવ કર્યો. 'ષ્ટખંડાગમ'. છે ને આ? 'ધવલ', 'મહાધવલ' એ તો ટીકા છે. ભગવાનની તીર્થંકરદેવની વાણી. કેવળજ્ઞાનમાં (જે આવ્યું) એ વાણીના બધા શાસ્ત્રો છે. 'ષ્ટખંડાગમ'. સમજાણું? અને 'કુંદકુંદાચાર્ય' આ 'સમયસાર' પછી બનાવ્યું. અહીં તો મધ્યસ્થ થઈને, રાગ-દ્વેષ રહિત થઈને કંઈક સમજવા માગે તો (સમજાય એવું છે). દેવનું સ્વરૂપ, ચારિત્રવંત ગુરુનું સ્વરૂપ, ભગવાને કહેલા અનેકાંત તત્ત્વના શાસ્ત્રનું સ્વરૂપ (સમજે). સમજાણું કાંઈ?

(અહીં) કહે છે, અરે...! 'ઉનકે સમ્યક્ત્વ કૈસા? વે સમ્યક્ત્વસે રહિત હી હૈં.'

अब आगे कहते हैं कि असंयमी वंदने योग्य नहीं है :-

ગાથા-૨૬

अस्संजदं ण वन्दे वत्थविहीणोवि तो ण वंदिज्ज।

दोण्णि वि होंति समाणा एगो वि ण संजदो होदि।।२६।।

असंयतं न वन्देत वस्त्रविहीनोऽपि स न वन्द्यते।

द्वौ अपि भवतः समानौ एकः अपि न संयतः भवति।।२६।।

વંદો ન અણસંયત, ભલે હો નગ્ન પણ નહિ વંદે તે,

બંને સમાનપણું ધરે, એકે ન સંયમવંત છે. ૨૬.

अर्थ :- असंयमीको नमस्कार नहीं करना चाहिये। भावसंयम नहीं हो और बाह्यमें वस्त्र रहित हो वह भी वंदने योग्य नहीं है क्योंकि यह दोनों ही संयम रहित समान हैं, इनमें एक भी संयमी नहीं है।

भावार्थ :- जिसने गृहस्थका भेष धारण किया है वह तो असंयमी है ही, परन्तु जिसने बाह्यमें नग्नरूप धारण किया है और अंतरंगमें भावसंयम नहीं है तो वह भी असंयमी ही है, इसलिये यह दोनों ही असंयमी हैं, अतः दोनों ही वंदने योग्य नहीं है। यहाँ आशय ऐसा है अर्थात् ऐसा नहीं जानना चाहिये कि-जो आचार्य यथाजातरूपको दर्शन कहते आये हैं वह केवल नग्नरूप ही यथाजातरूप होगा, क्योंकि आचार्य तो बाह्यअभ्यंतर सब परिग्रहसे रहित हो उसको यथाजातरूप कहते हैं। अभ्यंतर भावसंयम बिना बाह्य नग्न होनेसे तो कुछ संयमी होता नहीं है

એસા જાનના। યહાં કોઈ પૂછે-બાહ્ય ભેષ શુદ્ધ હો, આચાર નિર્દોષ પાલન કરનેવાલેકો અભ્યંતર ભાવમેં કપટ હો ઁસકા નિશ્ચય કૈસે હો, તથા સૂક્ષ્મભાવ કેવલીગમ્ય હૈં, મિથ્યાત્વ હો ઁસકા નિશ્ચય કૈસે હો, નિશ્ચય બિના વંદનેકી ક્યા રીતિ ? ઁસકા સમાધાન-એસે કપટકા જબ તક નિશ્ચય નહીં હો તબ તક આચાર શુદ્ધ દેખકર વંદના કરે ઁસમેં દોષ નહીં હૈ, ઁર કપટકા કિસી કારણસે નિશ્ચય હો જાય તબ વંદના નહીં કરે, કેવલીગમ્ય મિથ્યાત્વકી વ્યવહારમેં ચર્ચા નહીં હૈ, છદ્મસ્થકે જ્ઞાનગમ્યકી ચર્ચા હૈ। જો અપને જ્ઞાનકા વિષય હી નહીં ઁસકા બાધનિર્બાધ કરનેકા વ્યવહાર નહીં હૈ, સર્વજ્ઞ ભગવાનકી ભી યહી આજ્ઞા હૈ। વ્યવહારી જીવકો વ્યવહારકા હી શરણ હૈ।૨૬।

(નોટ :- ઁક ગુણકા દૂસરે આનુષંગિક ગુણ દ્વારા નિશ્ચય કરના વ્યવહાર હૈ, ઁસીકા નામ વ્યવહારી જીવકો વ્યવહારકા શરણ હૈ।)

ગાથા-૨૬ ઉપર પ્રવચન

‘અબ આગે કહતે હૈં કિ અસંયમી વંદને યોગ્ય નહીં હૈ :-’

અસ્સંજદં ણ વન્દે વત્થવિહીણોવિ તો ણ વંદિજ્જ।

દોણિણ વિ હોંતિ સમાણા ઁગો વિ ણ સંજદો હોદિ।૨૬।

અર્થ :- ‘અસંયમીકો નમસ્કાર નહીં કરના ચાહિયે.’ જેને ભાવસંયમ નથી, ઁકલા અસંયમી છે ઁને સાધુ તરીકે, ચારિત્ર સ્વરૂપે, ગુરુ તરીકે વંદન હોઈ શકે નહિ. સમજાણું કાંઈ?

મુમુક્ષુ :- બાહ્ય વસ્ત્રરહિત છે.

ઉત્તર :- બાહ્ય વસ્ત્રરહિત હોય તો પણ વંદવા યોગ્ય નથી. નગ્નમુનિ થયા, વસ્ત્ર ન રાખે પણ અંદરમાં આત્મજ્ઞાન ઁને આત્મદર્શનનું ભાન ન મળે. આ અમે દયા પાળીએ, અમે વ્રત પાળીએ છીએ ઁવા કર્તા થાય છે ઁને હોય દિગંબર. ઁ પણ મિથ્યાદષ્ટિ છે, દિગંબર હોવા છતાં. સમજાણું કાંઈ? ઁને અઠ્યાવીસ મૂળગુણના વિકલ્પ ઊઠે છે ઁના ઁ કર્તા થાય છે, અમે કરીએ છીએ, અમે કરીએ છીએ. ઁ બધા મિથ્યાદષ્ટિ (છે). દિગંબર હોય તો પણ મિથ્યાદષ્ટિ છે. સમજાણું કાંઈ?

‘ક્યોંકિ યહ દોનોં હી સંયમ રહિત સમાન હૈં...’ પેલો તો પ્રત્યક્ષ અસંયમી છે. બાહ્યમાં વસ્ત્ર-પાત્ર રાખે, બાયડી છોકરા હોય ઁને અસંયમી હોય. ઁને પેલો વસ્ત્ર-પાત્ર નથી રાખતો ઁને અંદરમાં ભાવસંયમ-સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રનું કંઈ ભાન પણ નથી. ઁકલા નગ્નપણા લઈને બેઠા. કહે છે કે બેય સંયમરહિત છે. ‘ઇનમેં ઁક ભી સંયમી નહીં હૈ.’ લ્યો. કોને આવા વિચાર કરવા (છે)? નિર્ણયનો વખત પણ ક્યાં છે? જે સંપ્રદાયમાં જન્મ્યો, ઉછર્યો ઁ માનીને બેઠો, પરીક્ષા કર્યા વિના. દિગંબરમાં જન્મ્યો તો કહે, આપણું સાચું. પણ કઈ રીતે માર્ગ છે ઁની

કાંઈ ખબર ન મળે. પેલામાં એ જન્મ્યા. જૈન કૂળે સમુપ્પન્ને જે કૂળે જન્મ્યો અને જેનો સંગ થયો એને માન્યા. ‘જાદવજીભાઈ’! સમજાણું કાંઈ?

ભાવાર્થ :- ‘જિસને ગૃહસ્થકા ભેષ ધારણ ક્રિયા હૈ વહ તો અસંયમી હૈ...’ સમજાય છે? બાયડી, છોકરાવાળા હોય, વસ્ત્ર-પાત્રવાળા હોય એ તો પ્રત્યક્ષ સંયમરહિત છે જ. એને સંયમ હોતો નથી. અસંયમી છે. ‘પરન્તુ જિસને બાહ્યમેં નગ્નરૂપ ધારણ ક્રિયા હૈ...’ નગ્ન થયા દિગંબર બાહ્યથી, ‘ઔર અન્તરંગમેં ભાવસંયમ નહીં હૈ...’ અંતર સમ્યગ્દર્શન, આત્માનો અનુભવ અને છહે ગુણસ્થાને ક્ષણે ક્ષણે જે આનંદની, શુદ્ધઉપયોગની સ્થિરતા આવે એ તો છે નહિ. આહા...! બે-બે કલાક, ચાર-ચાર કલાક, છ-છ કલાક સૂવે, એ સાધુ કેવા? ભલે નગ્ન હોય. ચાર-છ કલાક ઊંઘ લે એ તો મિથ્યાદષ્ટિ છે. આહાહા...! એમ કહે છે.

મુનિને તો એવી દશા પ્રગટેલી હોય, જેને એક પોણી સેકંડની અંદર જરી નિંદ્રા આવે. ફટ.. અપ્રમત્ત દશા આવી જાય. ઇ આવે છે કે નહિ? ‘છ ઢાળા’માં. ‘પીછલી રચન...’ પાછલી રાત્રીમાં. પહેલા ત્રણ પહોર નહિ. આ તો જ્યાં અંધારુ થયું તો સૂવે. અરે...! એના દ્રવ્યના ઠેકાણા નથી. પીછલી રચને તે પણ એક આસને. એક બાજુ આમ હોય તો ત્યાં ને ત્યાં રહે. આમ ને આમ ફરવું એમ નહિ. એવી દશા મુનિની છે. ભાવલિંગી સંત. સમજાણું કાંઈ? એ તો ‘રતનચંદે’ લખ્યું છે, હોં! છદ્દા ગુણસ્થાનની સ્થિતિ પોણી સેકંડની અંદર જ હોય. એમાંથી આપણે લખી લીધું તું ને? આવે છે ને? છે એમાં. ‘ધવલ’માં, ‘ધવલ’માં. પાનામાં લખ્યું છે. લેખમાં આવ્યું છે ને? છાપામાં આવ્યું છે. સાચા સંત તો આમ ક્ષણમાં આનંદનો શુદ્ધઉપયોગ, ક્ષણમાં વિકલ્પ આવે છે. એવી દશા.. ઓ..હો...! ધન્ય અવતાર! ધન્ય દશા! ધન્ય મોક્ષનો માર્ગ આ!! સમજાણું કાંઈ?

કહે છે, ‘અન્તરંગમેં ભાવસંયમ નહીં હૈ તો વહ ભી અસંયમી હૈ...’ ભલે નગ્ન દિગંબર હો. પણ અંદર સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રની કાંઈ ખબરેય નથી. નગ્ન થઈ ગયા અને વહોરીને ખાય. એ પણ મિથ્યાદષ્ટિ છે. સમજાણું કાંઈ? ભારે આકરું કામ. આ તો નાડ પકડીને વાત કરે છે કે, ભાઈ! આવો વીતરાગનો માર્ગ છે. નગ્ન થઈને ફરે માટે સાધુ છે (એમ નથી). ‘મુનિવ્રત ધાર અનંત બૈર ત્રૈવેયક ઉપજાયો’. સમજાય છે? એમ પાઠ કીધો ને? ‘વત્થવિહીણોવિ તો ણ વંદિજ્જ’ વસ્ત્ર વિનાના હોય તો પણ વંદવા યોગ્ય છે નહિ. અંદર સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાનનું ભાન નથી. આ ક્રિયા હું કરું છું, દેહની ક્રિયા મારી છે, આ ઉપદેશ આપું છું એ મારો ઉપદેશ હું કરી શકું છું, એ વાણીનો કર્તા છે. એ તો અસંયમી છે, કહે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? ‘ઇસલિયે યહ દોનોં હી અસંયમી હૈં, અતઃ દોનોં હી વંદને યોગ્ય નહીં હૈ.’

‘યહાં આશય ઐસા હૈ અર્થાત્ ઐસા નહીં જાનના ચાહિયે કિ...’ એમ ન જાણજો કે ‘જો આચાર્ય યથાજાતરૂપકો દર્શન કહતે આયે હૈં...’ યથાજાતને દર્શન કીધું છે ને? પહેલેથી કહેતા આવ્યા છે ને? ‘દંસણમગ્ગ વોચ્છામિ’. યથાજાત. ભગવાને જેવો આત્મા કીધો એવો જેને અંતરમાં આનંદની લહેરે પ્રગટ્યો છે. આહાહા...! અને બહારમાં નગ્નદશા (છે). અભ્યંતર યથાજાત અને

બહાર યથાજાત. ચરણાનુયોગમાં આવે છે, ભાઈ! આવે છે ને? બેપણું અંગીકાર કર્યું. યથાજાત શબ્દ આવે છે. બેય યથાજાત. ચરણાનુયોગસૂચક (ચૂલિકા) 'પ્રવચનસાર'. ભાવ યથાજાત. એક વિકલ્પ, મહાવ્રતનો વિકલ્પ ઊઠે છે એ ક્ષેત્રું છે, રાગ છે ને વિકાર છે, ઝેર છે. એનાથી રહિત આત્માના સમ્યગ્દર્શન ઉપરાંત આનંદની લહેર જેને ઊઠે છે. સમજાણું કાંઈ? એ યથાજાત. અંદર જેવો છે એવો અંદરમાં પર્યાયમાં પ્રગટ્યો. આહાહા..!

'નિયમસાર'માં કહે છે કે અરે...! કેવળી અને મુનિઓમાં ફેર માને ઇ મૂઢ છે. વીતરાગભાવ બેયનો વર્તે છે, એમ કહે છે. જરીક ફેર પહેલો કલ્પો પણ પછી ફેર કાઢી નાખ્યો. વીતરાગ. મુનિ એટલે.. આહાહા..! ધન્ય અવતાર! સમજાય છે કાંઈ? મુનિ એટલે લુગડા ફેરવ્યા ને નગ્ન થઈ ગયો અને વ્હોરી ખાય ને ચાલે માટે સાધુ છે? કોણે કહ્યું? સ્વરૂપ જેને અંતર રાગથી રહિત આખો પરમાત્મા પોતે સિદ્ધ સમાન સ્વરૂપ છે, એને રાગ ને વિકલ્પની વૃત્તિથી ભિન્ન પાડી, જેણે આત્માના આનંદના સ્વાદ અંતરમાં લીધા છે. એ ઉપરાંત અતીન્દ્રિય આનંદનું સ્વસંવેદન ઘણું વર્તે છે.

'કુંદકુંદાચાર્ય' પાંચમા શ્લોકમાં (-ગાથામાં) કહે છે. પ્રચુર સ્વસંવેદન છે. એમાંથી અમારા આ સમયસારનો-વૈભવનો જન્મ છે. અમારા વૈભવથી અમે કહીશું, 'કુંદકુંદાચાર્ય' કહે છે. અમારો વૈભવ કેમ પ્રગટ્યો છે? પ્રચુર સ્વસંવેદન. અ..હો..! અતીન્દ્રિય ભગવાનઆત્માનું ઉગ્ર સ્વસંવેદન. કેમકે ચોથે ગુણસ્થાને પણ સંવેદન-આત્માના જ્ઞાનનું સંવેદન તો હોય પણ પ્રચુર સ્વસંવેદન એવો શબ્દ વાપર્યો છે. આહા..! ગજબ વાત કરે છે! અમને પ્રચુર સ્વ-પોતાનું સં-સં-પ્રત્યક્ષ એવું આનંદનું વેદન, પંચમહાવ્રતના વિકલ્પ, રાગ વિનાનું, આનંદનું અમને વેદન વર્તે છે, કહે છે. આહા...હા...! સમજાણું કાંઈ?

'ઐસા નહીં જાનના ચાહિયે કિ-જો આચાર્ય યથાજાતરૂપકો દર્શન કહતે આયે હૈં વહ કેવલ નગ્નરૂપ હી યથાજાતરૂપ હોગા,...' જોયું? બહારથી બધું કહ્યું ને? એકલા સમકિતની વાત નથી. દર્શન કહેતાં ઇ કે જેને આત્મામાં સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર-ત્રણ, વીતરાગતા, પંચમહાવ્રતના વિકલ્પ અને નગ્ન દશા (હોય) એ જૈનનું દર્શન છે. એ જૈનનું રૂપ અને જૈનનો મત એ છે. સમજાણું કાંઈ? 'કેવલ નગ્નરૂપ હી યથાજાતરૂપ હોગા,...' એમ નહિ. 'કર્ચોકિ આચાર્ય તો બાહ્યઅભ્યંતર સબ પરિગ્રહસે રહિત હો ઉસકો યથાજાતરૂપ કહતે હૈં.' આહાહા..! માણસો મધ્યસ્થ થઈને વાંચે નહિ, વિચારે નહિ, તુલના ન કરે અને એમ ને એમ અનાદિથી આંધળાની દોડે હાલ્યો જાય છે.

'આચાર્ય તો બાહ્યઅભ્યંતર પરિગ્રહ રહિત...' બાહ્યમાં વસ્ત્ર-પાત્રનો ત્યાગ અને અભ્યંતરમાં મિથ્યાત્વ અને રાગનો ત્યાગ. આહાહા..! રાગની એકતાબુદ્ધિ પડી છે અને પછી બહારનું નગ્નપણું લીધું, ઇ ક્યાંથી આવ્યું? હજી મિથ્યાત્વનો તો ત્યાગ નથી ને બહારનો ત્યાગ એને આવ્યો ક્યાંથી? સમજાણું કાંઈ? પહેલો તો મિથ્યાત્વનો ત્યાગ જોઈએ કે આત્મા આનંદસ્વરૂપ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ (છે). વિકલ્પ જે ઊઠે દયા, દાન, વ્રતનો, ભક્તિનો રાગ છે એ તો

આસ્રવ છે, બંધ છે, દુઃખ છે, ઝેર છે. એનાથી ભિન્ન અંદર ભગવાનના ભાન વિના, અનુભવ વિના, સમકિત વિના મિથ્યાત્વનો ત્યાગ હોઈ શકે નહિ. હજી મિથ્યાત્વના ત્યાગ નથી અને બહારના ત્યાગ આવડા મોટા ખડકી દીધા. નગ્નપણા ને બાયડી, છોકરા છોક્યા એ ક્યાંથી આવ્યું? કહે છે. સમજાણું કાંઈ? ભારે આકરું કામ. અહીં તો જંગલમાં છીએ એટલે કાંઈ વાંધો નહિ. સંપ્રદાયમાં તો ઊભા રહેવા દે નહિ. ‘સુજાનમલજી’!

(સંવત) ૧૯૮૫માં એક શબ્દ કીધો, તીર્થંકર ગોત્ર જે ભાવે બાંધે એ ધર્મ નહિ. હાય.. હાય...! વોસરે.. વોસરે...! ૧૯૮૫માં. ૪૧ વર્ષ થયા. સભા મોટી હતી, ‘બોટાદ’, હોં! બે બોલ સાધારણ કલા, હોં! પંચમહાવ્રત છે એ આસ્રવ છે. પંચમહાવ્રતના ભાવ એ વિકલ્પની વૃત્તિ છે કે આમ ન મારું, આમ કરું એ તો વૃત્તિ રાગ છે, આસ્રવ છે અને જે ભાવે તીર્થંકર ગોત્ર બંધાય એ ધર્મ નહિ. હાય...! વોસરે.. વોસરે કહીને ઇ પાટેથી ઉઠી ગયો. ઇ વખતે સભામાં તો ‘જગજીવનજી’ હતા. આ બધા માનનારા. બહુ ભોળા સાધુ છે, બહુ ભોળા એમ કરીને આ બધા માને. નહિ?

મુમુક્ષુ :- રાંક જેવા.

ઉત્તર :- રાંક એ કહેવાનો હેતુ હતો. ‘ધ્રાંગધ્રા’ના રાજા હતા ને? એને દિશાનું બહુ થતું. એટલે વરઘોડો નીકળે હોય તો દિશાએ જાવું (પડે). એનું કરવું શું? ઘોડાગાડીમાં રાખતા. ઓલું નાખીને દિશાએ જાય. આને એવું નહોતું એટલે એને રાંક કહેતા. ‘ધ્રાંગધ્રા’ના દરબારને દર્દ એવું હોય. ફણહ થઈ હોય દસ્તની તો એક મિનિટ ન રોકી શકે. ‘ધ્રાંગધ્રા’નો દરબાર. એ રાજા હતા. આને પણ એમ થાતું. એટલે રાજ કહેતા. આ બધા ભોળા ભોળા છે એમ કરીને સારા છે, સારા છે (એમ માને). એય...! ‘ખીમચંદભાઈ’! આ મોટા ... તમે જોયા હતા કે નહિ? આહા...!

હે વીતરાગ! તારા પંથમાં રાગનો ભાગ જેને રહ્યો અને એને ધર્મ માને એ વીતરાગી જીવ નહિ, એ જૈન નહિ. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? તારો ભગત... વીતરાગને કહે, તારો ભગતડો વીતરાગતાનો ભગત છે. પ્રભુ! એ કંઈ રાગનો ભગત નથી. અહીં તો ઉત્કૃષ્ટ વાત કહેવી છે. અ..હો...! જેણે નગ્નપણું ધાર્યું છે પણ બાહ્યાભ્યંતર પરિગ્રહ રહિત નથી તો એને યથાજાત કહેતા નથી.

‘અભ્યંતર ભાવસંયમ બિના બાહ્ય નગ્ન હોનેસે કુછ સંયમી હોતા નહીં એસા જાનના.’ લ્યો, ‘એસા જાનના’ એમ લખ્યું છે, હોં! એસા જાનના, બે શબ્દ. જેને અભ્યંતર વીતરાગી દશા શુદ્ધઉપયોગમાં ઝુલતો હોય છે. પંચમહાવ્રતનો વિકલ્પ તો શુભરાગ છે. આહાહા...! એને વીતરાગમાર્ગમાં મુનિ સંયમી કહીએ. ક્ષણે એને શુદ્ધઉપયોગમાં અંદર આનંદમાં ઉપયોગ આવી જાય. ક્ષણમાં છઠ્ઠું આવી જાય. એવા અભ્યંતર પરિગ્રહ રહિત (હોય). ‘અભ્યંતર ભાવસંયમ બિના બાહ્ય નગ્ન હોનેસે કુછ સંયમી હોતા નહીં એસા જાનના.’ સમજાણું?

‘યહાં કોઈ પૂછે-બાહ્ય ભેષ શુદ્ધ હો, આચાર નિર્દોષ પાલન...’ પાળતા હોય. બાહ્ય ભેષ નગ્ન હોય. શુદ્ધ આચાર આગમ પ્રમાણે વ્યવહારની ક્રિયા (પાળતા હોય). એને માટે કરેલો

આહાર-પાણી ન લ્યે, બરાબર નિર્દોષ ક્રિયા કરતા હોય. ‘અભ્યંતર ભાવમેં કપટ હો...’ અભ્યંતરમાં મુનિપણું હોય નહિ. મફતમાં બહાર કપટથી મનાવતો હોય. ‘ઉસકા નિશ્ચય કેસે હો,...’ એનો નિર્ણય શી રીતે હોય? ‘તથા સૂક્ષ્મભાવ કેવલીગમ્ય હેં, મિથ્યાત્વ હો ઉસકા નિશ્ચય કેસે હો, નિશ્ચય બિના વંદનેકી ક્રિયા કયા રીતિ?’

‘ઉસકા સમાધાન-એસે કપટકા જબ તક નિશ્ચય નહીં હો તબ તક આચાર શુદ્ધ દેખકર વંદના કરે ઉસમેં દોષ નહીં હૈ,...’ શુદ્ધ, હોં! આચાર શુદ્ધ જોઈએ. જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, તપાચાર, વીર્યાચાર, (ચારિત્રાચાર) જે પાંચ વ્યવહાર છે. એ ચોખ્ખો હોવો જોઈએ. પાંચમાં ગોટો હોય એ તો વ્યવહારે પણ આદરવા લાયક છે નહિ. સમજાણું કાંઈ? ભારે માર્ગ. જૈનના બાવા થાવું આકરું લાગે છે, (એમ) કહે. ‘નાનજીભાઈ’! ‘કપટકા કિસી કારણસે નિશ્ચય હો જાય તબ વંદના નહીં કરે,...’ પછી જાણે કે આ તો બાહ્ય ભેખની ક્રિયાના કર્તા છે, વસ્તુ-બસ્તુ છે નહિ. તો ન આદરે. એની વિશેષ વાત છે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)